

УДК 347.12:340.136+(321:316.75)(477)
DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i36.195>

Харитонов Євген Олегович,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID orcid.org/0000-0001-5521-0839

Харитонova Олена Іванівна,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID orcid.org/0000-0002-9681-9605

ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ І РЕКОДИФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Постановка проблеми. Курс України на інтеграцію з Європейським Співтовариством зумовлює, зокрема, необхідність адаптації вітчизняного цивільного законодавства до європейського концепту приватного права.

З урахуванням цієї обставини і переведенням зусиль у цій галузі у цивільну площину стали Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України» від 17 липня 2019 року № 650 та відповідний Наказ Міністерства юстиції України від 24 липня 2019 року № 2771/7/1.

Оскільки реалізація цих завдань неможлива без належного теоретичного (методологічного) забезпечення, а отже, й активізації досліджень шляхів та способів оптимізації регулювання цивільних відносин.

Стан дослідження теми. З огляду на викладене вище протягом останнього півроку у державі відбулися кілька масштабних конференцій, присвячених проблемам оновлення цивільного законодавства України у контексті її євроінтеграційних прагнень: IX Міжнародний цивілістичний

форум «Гармонізація приватно-правового законодавства України із законодавством країн ЄС», м. Харків, 11–12 квітня 2019 року; Всеукраїнська науково-практична конференція «Рекодифікація цивільного законодавства і система права України у контексті євроінтеграційних процесів», Одеса, 8–9 листопада 2019 року (Національний університет «Одеська юридична академія»); Всеукраїнська науково-практична конференція «Шерешевські читання «Рекодифікація договірної права в умовах інтеграційного розвитку України», м. Одеса, 6 грудня 2019 року (Національний університет «Одеська юридична академія»). Активно обговорюються відповідні проблеми також юридичною спільнотою у Мережі [1; 2].

Водночас, попри досить активне обговорення юридичних аспектів оновлення українського цивільного законодавства, поза увагою правознавців залишаються питання його «ментально-ціннісного» забезпечення, без якого, на нашу думку, жодні зміни у сфері приватного права не можуть бути ефективними.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових

результатів. Кодифікації (а тим більше – рекодифікації) завше супроводжувалися дискусіями, зумовленими тим, що певна частина суспільства залишалася відданою колишнім цінностям, тоді як інша – була готова сприйняти цінності оновлені.

Зокрема, вирішальне значення для впровадження ідей приватного права у життя мають політичні цінності, вагомість яких у нашій державі посилюється тим, що цивільне право в Україні, яка належить до цивілізацій фронтиру, формувалося під впливом і Східної, і Західної традицій права.

Зауважимо, що «рекодифікація» є одним з найбільш поширених прийомів модернізації законодавства у цивілізаціях, які належать до «цивілізаційного фронтиру» Це пов'язане з тим, що у процесі взаємодії культур фронтиру переважання тієї з них, котра активніша, виявляється поступово, а тому не завжди виникає необхідність проведення «кодифікації» у повному обсязі, а достатньою виявляється істотна модернізація та перегляд вже існуючих кодексів з використанням накопиченого актуального матеріалу. При цьому підґрунтя кодексів залишається тим самим.

Водночас у цивілізаціях фронтиру зазвичай наявне змагання публічних та приватних засад у регулюванні цивільних відносин, результат яких відображає переважання тих чи інших політичних цінностей – авторитарних чи демократичних. От і зараз пропозиції проведення рекодифікації цивільного законодавства та спроби її обґрунтування [3] викликали бурхливу реакцію прихильників збереження наявної системи «регулятивних» кодексів, на думку яких, «рекодифікація» дорівнює «декодифікації» [4] і здатна зруйнувати правовий лад у сфері економіки.

Розглядаючи у такому контексті політичні цінності, зауважимо, що однією з характерних рис цивілізаційного фронтиру є «рухома» система, тобто нестабільна система суспільних цінностей, що пояснюється, по-перше, «мобільністю» самого фронтиру, а по-друге, нестабільністю цінностей як системи, що зазнає постійних різновекторних впливів, не маючи чітких шансів бути реалізованими. Останнє впливає з розуміння терміно-поняття «цінність» як належного та бажаного, на відміну від реального, дійсного [5, с. 706]. Будучи різною мірою «належними та бажаними» для «порубіжних цивілізацій» прагнення можуть створювати «ціннісний» конфлікт, вирішення якого потребує значних зусиль протягом тривалого часу. «Ціннісний» конфлікт утруднює формування

концепту приватного права, бо останній своєю чергою є правовим відображенням цінностей, з якими у суспільстві пов'язується правовий статус приватної особи.

Отже, далі розуміємо під «цінностями» основи духовного та матеріального життя людини, які визначають мету, сенс, значення, наміри, нормативність і формальні межі її самореалізації, або ж загальноприйняті уявлення людей про цілі й норми поведінки, які втілюють історичний досвід і концентровано виражають смисл культури певного етносу і навіть людства загалом. Цінності «виконують функцію стимулювання до втілення уявлень у реальність: спрямовуючи індивідуальні та колективні дії, вони забезпечують граничні (останні) підстави для дії та діяльності» [6, с. 9].

Особливістю цивілізацій фронтиру є те, що їм властиві цінності, сформовані в результаті взаємодії (компромісу або деформації) цінностей на порубіжжі цивілізацій. Внаслідок такої взаємодії у цивілізації фронтиру можуть загостритися ціннісні протиріччя.

Загальним алгоритмом є те, що змістовний бік нової ціннісної орієнтації у таких випадках часто-густо ігнорує пріоритет загальноновизнаних цінностей у реальній індивідуальній та соціальній практиці. Разом із тим попередня система цінностей зазвичай опирається процесу засвоєння особистістю нових цінностей за принципом від абстрактного до конкретного, а потреби та інтереси є суб'єктивно-об'єктивною основою мотивів і стимулів людської діяльності. Вони ж визначають значною мірою зміст цінностей. На передній план виходять ціннісні орієнтири як мотиви і стимули діяльності, тобто те, що відповідає уявленням про призначення людини з погляду її гідності та самореалізації. У демократичній державі є зазвичай декілька систем ціннісних орієнтації, які динамічно або повільно трансформуються [6, с. 10–11].

Особливість цього алгоритму стосовно цивілізацій фронтиру полягає в тому, що «нова ціннісна орієнтація» у них зазвичай є не стільки результатом внутрішньо цивілізаційних процесів, скільки наслідком зовнішнього цивілізаційного впливу (іноді неусвідомленого – як у разі «зустрічі» (зіткнення) цивілізацій на Дикому Заході чи у Дикому Полі, але часто й цілеспрямованого – як у разі «освоєння» імперіями земель і культурного простору загарбаних держав).

Зауважимо, що важливим також є поділ цінностей на матеріальні (ті, що задовольняють

біологічні потреби людини) і духовні (ті, що стосуються морально-етичних, інтелектуальних тощо потреб людини).

Як показують події останнього часу, такі як успіх популістських партій у багатьох країнах, пов'язана з цим риторика, результати соціологічних опитувань тощо, матеріальні цінності для багатьох людей є або стають визначальними.

У Мережі звертається увага на те, що багато українців у пошуках заробітків, виїжджають за кордон, беруться за роботу сумнівної законності. Поширеними у політиків стали обіцянки поліпшення матеріального становища. При цьому слушно зазначається, що матеріальний тип цінностей – нижча сходинка в розвитку цінностей, порівняно з культурним типом. Він може забезпечувати лише фізичне виживання організму людини, але не може давати хід розвитку. Людськими матеріального типу легко маніпулювати й використовувати завдяки примітивності їхніх потреб. Будучи на первісному рівні цінностей, важко мислити масштабно і перспективно. Тому люди не знають, що для них краще. Обираючи тих, хто обіцяє їм матеріальне, не усвідомлюють, що їх обранці просто не зможуть виконати свої обіцянки, навіть якби й мали такі наміри» [7].

Погоджуючись зі значною частиною викладених міркувань, зауважимо, що їх автор дещо спрощує картину, оскільки матеріальні цінності преважують не тільки у нашій країні і не тільки в етнічних українців. Разом із тим стосовно тієї частини України, де більше 70 років функціонувала радянська влада, дія цього чинника є більш помітною до теперішнього часу.

Проте у контексті нашого дослідження більш важливим є врахування духовних цінностей, поміж яких важливе місце займають цінності політичні, котрі часто є необхідною умовою об'єднання громадян у їх діяльності, для координації взаємодії політичного суб'єкта з об'єктом з погляду критеріїв корисності та бажаності. Система політичних цінностей є тією ланкою, яка об'єднує державу, суспільство з особистістю, залучає її у систему політичних відносин; визначає, заради чого ведеться політична діяльність і якими засобами вона реалізується. Розрізняють три форми функціонування політичних цінностей: 1) політичні ідеї та ідеали; 2) предметне втілення цих ідеалів на рівні суспільно-політичної практики; 3) мотиваційні структури особистості, які спонукають до втілення у діяльності індивідів суспільно-цілісних ідеалів [6, с. 7–9]. Через останню форму,

власне, і відбувається формування концепту приватного права.

Розглянемо далі деякі особливості українських політичних цінностей, зумовлені належністю України до цивілізації фронтиру.

З одного боку, визнання таких цінностей, як свобода, права людини, Конституція, законність, громадянське суспільство тощо, нібито не викликає сумнівів у науковців і політиків. Так, С. Вакарчук зазначає: «Не так важливо, в кого які смаки, не так важливо, які хто дивиться фільми чи музику слухає, але дуже важливо аби всі люди розуміли, що закони, які є в цій країні, вони мають буди однакові для всіх: для президента і домогосподарки, для людей, які захищають нас, і для тих людей, від яких захищають» [8].

Однак таке ставлення до законів є цінністю далеко не усіх українців. Так, 63% українців упевнені: навіть якби Конституційний Суд визнав указ президента Зеленського про дострокове припинення повноважень ВР неконституційним, то дострокові парламентські вибори 21 липня все одно мали б відбутися. Коментуючи це опитування, А. Єрьомін доходить висновку, що «для більшості українських виборців Конституційний Суд – це взагалі не авторитет. Це значить, що в Україні не діє Конституція. А раз так, то Україна вже не держава, а просто територія! Яка лише випадково й тимчасово називається державою» [9].

Слід також зауважити критичні оцінки стану низки демократичних цінностей у нашій державі. Зокрема, має місце те, що називають «переливанням з пустого в порожнє», запит на «нові обличчя», «соціальні ліфти», без урахування того, що без засвоєння азів, вироблення шкали ціннісних характеристик під час відбору людей неможливе взагалі осягнення вищої математики управління державними чи глобальними процесами, неможлива інша якість людей. Звертається увага на те, що минулі президентські вибори – це тривожний симптом стрімкого вгрузання в популізм значних електоральних мас, об'єднаних не чіткою градацією цінностей, а колективним несвідомим, сукупністю вроджених реакцій на подразники, прагненням до задоволення та уникнення болю, а не розумовою діяльністю. У нас цілі покоління виростили під жорстким пресингом комуністичної пропаганди, яка стирала, спотворювала вікові народні цінності. Ми зобов'язані всерйоз <...> замислитися над фундаментальними цінностями, які є необхідною умовою підтримки нормативного порядку в суспільстві і основною

передумовою його розвитку, поступу, прогресу. Без широкого обговорення, досягнення певних домовленостей навколо універсальних постулатів нашого державного будівництва і міжособистісного контактування українці просто не в змозі побудувати стійку політичну конструкцію, а також обрати демократичну, мобільну і тривку систему влади [10].

Соціологи звертають увагу на загрози, пов'язані з привабливістю популізму та некритичним (нерозбірливим) ставленням українців до обіцянок учасників виборів.

Так, директор Фонду «Демократичні ініціативи» І. Бекешкіна звертає увагу на те, що на минулих виборах український народ вперше обрав політичну еліту не зі сфери політики, а президент Володимир Зеленський вперше за історію країни став абсолютним лідером і на заході, і на сході України. Для сучасної демократичної Європи це виняток, крім авторитарних держав, коли президент отримує таку одностайність під час голосування. І це великий досвід для всіх нас.

Таким чином, народ захотів вручити Зеленському і законодавчу, і виконавчу владу. З одного боку, це відкриває перед новим президентом величезні можливості, з іншого – і очікування до нього вищі.

Отже, на її думку, виникає небезпека хаосу і дезорганізації, бо, коли в управління приходять люди, які ніколи з цим не стикалися, які нічого не знають і не вміють, це завжди небезпечно. Великою проблемою нашої держави є структурна недовіра, коли разом із топ-політиками стіни парламенту і президентської адміністрації покидають молоді, сильні і професійні кадри.

При цьому більшість українців вважає, що країна рухається у правильному напрямку. У своїх сподіваннях українці ніяк не можуть подорослішати. Успіхи країни вони не пов'язують із діяльністю державних інститутів, ефективністю бізнесу або суспільства, а тільки з новим обличчям, яке прийшло до влади. Ці настрої підігривають і українські політики, які дають своїм виборцям мало-реальні обіцянки. І роль цих обіцянок в інфантилізації суспільства дуже важлива. Ця установка радянської людини успішно зруйнувалася в 90-х роках, коли кожен розраховував сам на себе, але вже після двох електоральних циклів знову почала зростати.

Незрілість політичних цінностей українців виражається й у тому, що у нас досі немає реальної політичної системи, де партії є не тимчасовою групою підтримки їхнього лідера, а реальними

ідеологічними структурами. Тому на виборах всі стають лівими, а потім проводять праву політику. Це фахівці пояснюють тим, що соціал-демократична політика можлива тільки у відносно заможних суспільствах, а в таких бідних, як Україна, аби країна розбагатіла, політика має бути правою. Ця політика відкриває шлях бізнесу, дозволяє менше перерозподіляти і більше вкладати в розвиток бізнесу. Але нужденний клас хоче, щоб податки були вищими, а бізнес – нижчими. І ті, й інші підтримали партію президента Зеленського, але Слуга народу не зможе проводити політику, знижуючи податки і підвищуючи пільги одночасно. Так не буває... [11].

Віра значної частини українців у можливість здійснення нездійсненого у сфері політики, їхня готовність поступитися заради цього такими цінностями, як Конституція і законність, дає підстави взагалі сумніватися в існуванні для українців такої цінності, як демократичні вибори, соціальна ініціатива тощо.

Варто зауважити існування негативних тенденцій стосовно таких визначальних цінностей, як вільні демократичні вибори, хитання українського суспільства між демократією і авторитаризмом. Свого часу виборність була однією з найважливіших ознак української традиції врядування [12]. При цьому вплив цієї традиції вкупі з можливістю широкого обговорення політичних справ у добу Великого Князівства Литовського був настільки потужними, що, на нашу думку, став вирішальним чинником втрати можливості реалізації потенціалу уній. Традиція обрання гетьманів козацтвом на змагальних засадах значною мірою (укупі з іншими чинниками) призвела до Руїни. Демократичні засади обрання форм, характеру врядування та постатей урядовців (за винятком Гетьманату) значною мірою зумовили слабкість проукраїнських сил у визвольних змаганнях початку ХХ століття.

Але тоді ж сформувалася тривожна тенденція прагнення авторитаризму, патерналізму держави тощо, посиленню якої український фронтір завдячує більшовикам. Саме через ігнорування демократичних цінностей в Україні встановилася радянська влада, котра проіснувала до початку 90-х років ХХ століття.

Після розпаду СРСР нібито поновилося значення демократичних цінностей вільного вибору, ініціативності тощо, але наприкінці 20-х років ХХІ століття з'явилося відчуття «дежа вю». На тлі невдоволення соціальними та економічними процесами, які відбувалися у попередні роки, нових

хвиль попудізму тощо повторювався перебіг подій за алгоритмом 100-літньої давнини. Популістські партії набували усе більшої популярності. Відсутність передвиборчої програми та заміна її деклараціями разюче нагадували сумнозвісні «Квітневі тези» 1917 року, де з 10 лише перші п'ять були відносно конкретними, а решта – мали бути доопрацьовані з часом. Гасла були прості, як пісня: «Мир хатам – війна палацам», «Фабрики – робітникам», «Земля – селянам», «Вся влада Радам», «Геть 10 міністрів-капіталістів» та інші. Ідеологічна ж домінанта досягнення загального добробуту взагалі практично не відрізнялася. «Усі цінності, нагробовані <...> експлуататорами у народу, відбираються <...> з єдиною метою – розподілити потім їх порівну серед усіх трудящих, звільнених віднині від будь-яких видів експлуатації». Чия це обіцянка? Поставимо замість крапок слова «царатом» і «більшовиками», і це буде лєнінська ідеологія; поставимо слова «олігархами» і «ЗеКомандою» і це буде ідеологія «нових сил».

Подібність перебігу подій не зникла після виборів Президента. Верховна Рада була розпущена з мотивуванням у стилі матроса Желєзняка, котрий заявив: «Караул стомився!» (це прозвучало тепер, як «Низький рівень довіри народу до Представницького органу»).

Апеляція до авторитарних цінностей помітна у коментарях користувачів ФБ інаугурації та заяви Президента про розпуск Верховної Ради, у більш пізніх матеріалах усе помітніша агресія стосовно політичних опонентів, вживання виразу «вороги народу» тощо [13].

Звісно, можна було б списати це на бажання «говорити красиво». Аби не історичний досвід, котрий свідчить, що пошук «ворогів народу» починається тоді, коли влада неспроможна виконати нереальні обіцянки і замість того, щоб визнати свою неспроможність, починає перекидати її на «ворогів», «вороже оточення» тощо. Саме так зробив у січні 1933 року Сталін, котрий проголосив: «Сильна і могутня диктатура пролетаріату – ось що нам потрібно тепер, для того щоб зітерти в порох останні рештки вимираючих класів і розбити їхні злодійські махінації» [14]. Це стало підґрунтям переходу від вибіркового терору до терору масового. Ігор Буніч, порівнюючи сталінський терор з нацистським, зауважив: «Якщо порівняти ці події з гітлерівським геноцидом євреїв, то треба визнати, що нацисти були набагато гуманнішими у власній країні. Ворог був визначений чітко. Якщо ти єврей – ти ворог, якщо ні – не ворог. Як пощастило народитися. Такі ж ярлики, як

«буржуй», «ворог народу» <...> та інші могли бути навішені на кого завгодно і в будь-якій кількості. У цьому й полягає головна відмінність масового терору від терору вибраного» [15].

«Народ» в СРСР з ентузіазмом виходив на демонстрації з вимогами смерті «ворогам народу» і словами вдячності «товаришу Єжову». Але це окрема і довга історія. Згадуємо про це, аби зайвий раз нагадати про небезпеку хитань у бік авторитаризму на теренах суспільних політичних цінностей. «Не питай по кому подзвін...».

Варто зауважити, що зазначене зростання популярності «авторитаристських» політичних ідей відбувається на тлі декларування популістськими політичними лідерами впровадження засад «народовладдя». Так, в інтерв'ю Р.О. Стефанчука телеканалу ZIK 15 квітня 2019 року йшлося про «народовладдя» та можливості його реалізації у формі Віче. Зокрема, прозвучала приблизно така теза: «якби у часи Майдану існувала практика затвердження актів Верховної Ради народним Вічем, то, можливо, не було б і «драконівських» актів». Звісно, ідея «Віче» приваблива. Але це вже колись було. Найбільш яскравий (і улюблений позитивний приклад) це Новгородська республіка (якщо не занурюватись у глиб століть і не згадувати Стародавній Рим і не згадувати його куріатні коміції – народні збори).

Але вже у XV столітті була помітна архаїчність вічового ладу Новгороду. На практиці віче перетворилося на арену боротьби між різними боярськими угрупованнями. Нездатність віча забезпечити існування держави виявилася у тому, що поки новгородці обговорювали, як жити далі, Іван Грозний один за одним влаштував їм остаточний погром, вирізавши більшу частину населення Новгороду і припинивши його політичну історію. Таким чином, демократія впала під натиском авторитаризму, що виключило й можливість розвитку традиції приватного права на тамтешніх теренах. Цей урок варто засвоїти і нам.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Результати проведеного дослідження дають підстави для висновку, що більшість проблем розвитку традиції приватного права в Україні, а відтак і перспективи оновлення вітчизняного цивільного законодавства відповідно до Європейського концепту приватного права, пов'язані з належністю України до цивілізацій фронтиру.

Зазначена обставина зумовлює необхідність врахування особливостей політичних цінностей,

властивих нашому суспільству, та їхнього впливу на впровадження ідей приватного права у вітчизняне цивільне законодавство, надто під час спроб його рекодифікації.

Зокрема, слід взяти до уваги, що рекодифікація цивільного законодавства, за умови тяжіння більше ніж 60 відсотків населення України до авторитарних форм правління, патерналізму

держави (які суперечать засадам приватного права як такого), може викликати колізію інтересів (цінностей) особистості та загалу, а відтак приватного та публічного засобів правового впливу. Без урахування та усунення таких колізій рекодифікація цивільного законодавства може виявитися не більше, ніж формальним дійством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Спасибо-Фатеева І.В. З приводу концепції щодо модернізації Цивільного кодексу України (рекодифікації). URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/157375-z-privodu-kontseptsii-schodo-modernizatsiyi-tsvilnogo-kodeksu-ukrayini-rekodifikatsiy>.
2. Спасибо-Фатеева І.В. Щодо реформування окремих інститутів цивільного права. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/157461-schodo-reformuvannya-okremikh-institutiv-tsvilnogo-prava>.
3. Довгерт А. Рекодифікація Цивільного кодексу України: основні чинники і передумови для старту. *Право України*. 2019. № 1. С. 27–41.
4. Ілларіонов О. Рекодифікація = декодифікація? URL: <https://blog.liga.net/user/aillarionov/article/34014>.
5. Лісовий В. Цінність. Філософський енциклопедичний словник. Київ, 2002. 1123 с.
6. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах ; Гол. ред. М.І. Михальченко. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. 336 с.
7. Цінності сучасних українців. URL: <https://www.hurtom.com/portal/23482/cinnosti-suchasnih-ukrayinciv>.
8. Турлік'ян Т. «Коли говоримо про свободу, забуваємо про закон»: Вакарчук розповів про головні життєві цінності та свої смаки. URL: <https://styler.rbc.ua/ukr/zvyozdy/kogda-govorim-svobode-zabyvaem-zakone-vakarчук-1535186425.html>.
9. Єршомін А. Власна держава українцям не потрібна? Режим доступу: <https://wz.lviv.ua/blogs/392610-vlasna-derzhava-ukraintsiam-ne-potribna>.
10. Дзюбенко-Мейс Н. Політика і цінності. URL: <https://wz.lviv.ua/blogs/392078-polityka-i-tsinnosti>.
11. Бекешкіна І. Головна пастка для Зеленського. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/pastka-dlya-zelenskogo-chogo-chekayut-ukrajincinovin-ukrajini-50035329.html>.
12. Панкевич І.М. Традиція виборності влади в Україні. 2015. 487 с.
13. Погрози зачистки ведуть до створення руху свідомого опору. URL: <https://enigma.ua/articles/pogrozi-ze-chistki-vedut-do-stvorennya-rukhu-svidomogo-oporu>.
14. Сталінські репресії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сталінські_репресії.
15. Буніч І. Золото партії: историческая хроника. URL: https://royallib.com/read/bunich_igor/zoloto_partii_istoricheskaya_hronika.html#0

Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна

ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ І РЕКОДИФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті аналізується значення політичних цінностей для формування традиції приватного права взагалі та в Україні зокрема. У процесі дослідження звертається увага на те, що концепт приватного права є властивим демократичному суспільству і не може повноцінно розвиватися в умовах суспільства авторитарного або такого, що тяжіє до авторитарного. Наголошується на необхідності врахування під час рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства значення політичних цінностей, а також усунення колізії приватних та публічних цінностей, без чого рекодифікація цивільного законодавства не може бути успішною.

Ключові слова: політичні цінності, демократія, авторитаризм, приватне право, цивільне законодавство, рекодифікація.

Харитонов Евгений Олегович, Харитонova Елена Ивановна

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТИ И РЕКОДИФИКАЦИЯ УКРАИНСКОГО ГРАЖДАНСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

В статье анализируется значение политических ценностей для формирования традиции частного права в целом и в Украине в частности. В процессе исследования обращается внимание на то, что концепт частного права свойственен демократическому обществу и не может полноценно развиваться в условиях общества авторитарного или тяготеющего к авторитарному. Подчеркивается необходимость учета при рекодификации (обновлении) гражданского законодательства значения политических ценностей, а также устранение коллизии частных и публичных ценностей, без чего рекодификация гражданского законодательства не может быть успешной.

Ключевые слова: политические ценности, демократия, авторитаризм, частное право, гражданское законодательство, рекодификация.

Kharytonov Yevhen, Kharytonova Olena

POLITICAL VALUES AND RECODIFICATION OF UKRAINIAN CIVIL LEGISLATION

The article analyzes the importance of political values for forming the tradition of private law in general and in Ukraine in particular. In the course of the study, attention is drawn to the fact that the concept of private law is inherent in a democratic society and cannot be fully developed in an authoritarian or similar to it society.

Features of Ukrainian political values are determined by Ukraine's belonging to the frontier civilization. On the one hand, the recognition of such values as freedom, human rights, the Constitution, legality, civil society, etc., allegedly, does not cause doubt for Ukrainian jurists. At the same time, polls show that about two-thirds of Ukrainians are ready to hand over to the president-elect both the legislature and the executive power. Sociologists warn of the danger of chaos and disorganization, because most Ukrainians associate success not with the activities of state institutions, the efficiency of business or society, but only with a new person who has come to power.

The immaturity of the political values of Ukrainians is also reflected in the fact that there is still no real political system in Ukraine. Therefore, in the elections, everyone goes left and then pursues the right policy. Experts explain this by saying that social-democratic politics is only possible in relatively prosperous societies, and in the poor, like Ukraine, for the country to get rich, politics must be right. This policy opens the way for businesses, allows them to redistribute less and invest more in business development. But the needy class wants taxes to be higher and business to be lower. Both supported the Party "Sluga narodu", but it would not be able to pursue politics while reducing taxes and raising benefits at the same time.

The belief of a large part of Ukrainians in the possibility of unfulfilled policy, their willingness to yield for the sake of the Constitution and legality, gives grounds for questioning such values as democratic elections, social initiative and so on.

Given these circumstances, the article emphasizes the need to take into account while recoding (updating) of civil law values the meaning of political values, as well as the elimination of conflicts of private and public values, without which the recoding of civil law cannot be successful.

Key words: political values, democracy, authoritarianism, private law, civil law, recodification.